

Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus (12/2015) 303/54/2013

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 1.7.2015.
Opetushallitus, 2.7.2015.

01.07.2015

Valtiontalouden tarkastusvirasto
PL 1119
00101 HELSINKI

Viite Lausuntopyyntöne 17.6.2015

Asia **Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus**

Valtiontalouden tarkastusvirasto on 17.6.2015 pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriötä toimittamaan lausunnon maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus - tarkastuskertomusluonnoksesta (Dnro 303/54/2013).

Vastauksenaan valtiontalouden tarkastusviraston lausuntopyyntöön opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavan:

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tarkastusviraston suorittamaa tarkastusta ammattimaisesti tehtynä ja toteaa, ettei se sisällä merkittäviä asiavirheitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkin huomauttaa, että pelkästään oppimistuloksia koskevia eroja ei voi pitää osoituksena siitä, että perusopetus syrjisi maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Jotta oppimistuloksista saataisiin todiste perusopetuksen tuloksellisuudesta, tulisi voida tarkastella myös oppilaiden lähtötasoa ennen perusopetusta ja kuvata sitä, miten hyvin perusopetus parantaa toisaalta kantaväestön, toisaalta maahanmuuttajaväestön, kuuluvia oppilaita. Tämä on erityisen haastavaa ottaen huomioon sen, että Suomeen muuttaa oppilaita koko perusopetuksen ajan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti, että PISA 2012 –tutkimuksessa tehdään yliotos maahanmuuttajataustaisista oppilaista. Näin voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamisesta ja asennetekijöistä kantaväestön vastaaviin tuloksiin verrattuna. PISA-tutkimuksen perusteella ei ole tätä aiemmin ollut mahdollista tehdä tilastollisesti luotettavia päätelmiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osuuden ollessa vain muutamia prosentteja oppilasmäärästä. Tämä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamista kartoittanut tutkimus vastaa jo osaltaan tarkastusviraston suositusluonnokseen kaksi. Yksi johtopäätös oli, että maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamistasoa selittävien tekijöiden nimeäminen on haasteellista johtuen maahanmuuttajataustaisten oppilasjoukon heterogeenisyydestä.

Perusopetuslain 3 § mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Maahanmuuttajien keskuudessa on suuria eroavaisuuksia siinä, millaiset nämä edellytykset ovat. Perusopetuksen taso vaihtelee maasta toiseen, joissain tapauksissa

oppilaalla ei ole ollut juuri minkäänlaisia mahdollisuuksia opetukseen, mukaan lukien luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen. On perusteltua, että perusopetuslain mukaisesti opetuksen järjestäjä huomioi sekä oppilaan iän että edellytykset päätettäessä, mille luokka-asteelle oppilas sijoitetaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei näe suurena ongelmana sitä, että maahanmuuttajat jäisivät vaille perusopetuksen päättötodistusta, lukuun ottamatta juuri perusopetuksen päättövaiheessa maahan tulevia oppilaita. Ministeriön mielestä sen sijaan tulisi kiinnittää huomiota erityisesti perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen väliseen nivelvaiheeseen sekä toisen asteen koulutuksen läpäisyyn. Ministeriö toteaa, että maahanmuuttaja voi osallistua esimerkiksi lisäopetukseen, maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen tai ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen.

Oppilaan arvioinnin tulee perustua monipuoliseen ja jatkuvaan arviointiin. Oppilaan arviointi on osa opetusta ja sen tulee tukea oppilaan oppimista. Arviointi ei voi perustua pelkästään yksittäiseen kirjalliseen kokeeseen. On todennäköistä, että maahanmuuttajataustaisilla oppilailla juuri kirjallinen ilmaisukyky on verrattuna muihin taitoihin heikompi. Kaikki erot eivät välttämättä ole arviointivirheitä vaan osoitus siitä, että arviointi on ollut monipuolista. Voi kuitenkin olla ongelmallista, jos samasta osaamisesta korkeamman arvosanan antaminen johtaa vääriin olettamuksiin omaksutuista tiedoista ja taidoista ja jos tosiasiallinen osaaminen ei esimerkiksi perusopetuksen päättövaiheessa vastaa jatkokoulutuksen vaatimuksia.

Kertomusluonnoksessa todetaan, että kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa erot osaamisessa maahanmuuttajataustaisten ja muiden oppilaiden välillä, kun oppilaan tärkeimmät taustatekijät sekä joitakin koulujen toimintaa kuvaavia tekijöitä vakioidaan, tulkitaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden syrjinnäksi. Ministeriö kehottaa tarkastusvirastoa pohtimaan, voidaanko raporttiluonnoksen mukaisten taustatekijöiden vakioinnin jälkeen jäljelle jäävä selittämätön vaihtelu kahden ryhmän välillä nimetä syrjinnäksi.

Maahanmuuttajien oppimisesta on saatavilla tällä hetkellä hyvin tietoa tarkastusviraston raportin, PISA 2012 –raportin ja kansallisen koulutuksen arviointineuvoston tutkimuksen perusteella.

Taustatietoa maahanmuuttajien opetuksen tukemisesta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Perusopetuslain 4 § mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Perusopetuslaissa säädetään myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta, joka vastaa perusopetuslain 9 § mukaan yhden vuoden oppimäärää. Perusopetusasetuksen 3 § mukaan perusopetuksen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta. Tutkimusten mukaan integraatio yleisopetukseen mahdollisimman aikaisin auttaakin oppilaan kielitaidon kehittymistä koulun opetuskielessä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksesta on säädetty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Lain mukaan rahoitus on perusopetuksen perushinta kerrottuna kertoimella 2,38. Koska kunnan on järjestettävä perusopetusta maahanmuuttajille ja perusopetukseen valmistavan opetuksen valtion rahoitusosuus on suurempi, on kunnanärkevää järjestää valmistavaa opetusta.

Valtio tukee valtionavustuksilla maahanmuuttajien suomi/ruotsi toisena kielenä ja muuta opetusta sekä oman äidinkielen opetusta. Kunta tai muu opetuksen järjestäjä voi saada valtionavustusta suomi / ruotsi toisena kielenä opetukseen, jos opetukseen osallistuvia on vähintään kaksi ja maahanmuuttajan oman äidinkielen opetukseen, jos opetukseen osallistujia on vähintään neljä.

Kansliapäällikön sijainen,

Ylijohtaja

Esko Ranto

Ylitarkastaja

Anssi Pirttijärvi

2.7.2015

14/060/2015

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Lausuntopyyntö 17.6.2015

TARKASTUSKERTOMUSLUONNOS MAAHANMUUTTAJAOPPILAAT JA PERUSOPETUKSEN TULOSELLISUUS

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt Opetushallituksesta lausuntoa tarkastuskertomusluonnoksesta Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus. Opetushallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Opetushallituksella pitää pääosaltaan oikeina tarkastuskertomuksen kannanottoja ja suosituksia.

Tarkastuskertomusluonnoksessa useassa kohdassa kiinnitetään huomiota, että maahanmuuttajataustaiset nuoret opiskelevat ikäluokkaa alemmilla luokkasteilla 15 vuoden iässä. Tarkastuskertomuksessa ei ole huomioitu sitä, että useat maahanmuuttajataustaiset nuoret käyvät ennen perusopetusta perusopetukseen valmistavaa opetusta, joka on vuoden mittainen.

Oppilaskyselyyn perustuen tarkastuskertomusluonnoksessa todetaan, että maahanmuuttajataustaiset oppilaat opiskelivat keskimäärin pienemmissä ryhmissä äidinkieltä kuin kantasuomalaiset oppilaat. Tätä olisi hyvä selkeyttää huomioimalla, että osa maahanmuuttajataustaisista oppilaista opiskelee erillisen suomi toisena –kielen oppimäärän mukaisesti, jossa on luonnollisesti pienet ryhmät.

Opetushallitus toteaa, että luvussa 5 käsiteltäessä toisen asteen koulutukseen hakeutumista olisi hyvä ottaa huomioon myös jo pitkään mahdollisuuksina olleet ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus ja maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä huomioida, että syksystä 2014 alkaen on ollut tarjolla myös lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta.

Lisäksi Opetushallitus toteaa, että tarkastusraportin laatimisessa olisi hyvä huomioida tuoreimpia julkaisuja, kuten esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön tutkimus Kotoutumissuunnitelmien vaikutukset maahanmuuttajalasten koulutusvalintoihin (43/2015). Lisäksi Opetushallitukselta on valmistunut Maahanmuuttajien koulutus Suomessa --

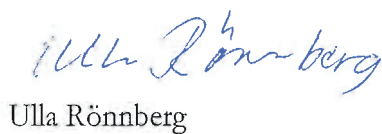
tilannekatsaus (Raportit ja selvitykset 2011:3) sekä Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus – tilannekatsaus lukuvuodesta 2011-2012 (Koulutuksen seurantaraportit 2013:2) ja Vakinaiset ammattistartin alkuvaihe – Koosteselvitys ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen vuosien 2010-2012 opiskelijakyselystä (Raportit ja selvitykset 2013:7).

Johtaja

Jorma Kauppinen

Opetusneuvos

Ulla Rönberg

LIITE

Teknisluonteisia korjaus- ja täsmennysehdotuksia